

HELGEAVIS

Velferdsstatens redning

En progressiv forbruksskatt kan være kinderegget som redder velferdsstat og klima, mens kjøpepresset reduseres.

**AKSEL
BRAANEN
STERRI**

akselbst@gmail.com

HELGEKOMMENTAREN

Skattene må opp. Det har sin enkle årsak i at vi må belage oss på mindre uttak fra oljefondet, og at vårt behov for statens tjenester er umettelige. Vi vil ha mer politi i gatene, flere lærere, vi vil ha gode sykehus, de beste barnehagene og en verdig eldreomsorg. Det koster.

Det er ikke det at vi ikke har råd til det. Gjennomsnittsnordmannens private kjøpekraft tåler en skatteøkning. Men skatter vi arbeid og investeringer, så risikerer vi at det blir mindre av to ting vi gjerne vil ha mer av.

Mer lovende er tanken på å få tatt knekken på skatteparadisene og skattlagt forurensing, arv og eiendom. Men selv ikke sammenlagt vil det finansiere velferdsstaten alene. Det er derfor forbruket vi må legge den store byrden av skatter på. Det kan skaffe oss skatteinntekter, samtidig som det reduserer forbruket og øker sparing. Problemet med en høyere forbruksskatt er imidlertid at det er de med lavest inntekt som bruker

en størst andel av inntekten sin på forbruk. Det er ikke rimelig.

MEN DET ER INGEN grunn til at forbruksskatten nødvendigvis må være lik for alle. Inntektskatten er organisert slik at du får en høyere skattesats jo høyere inntekten din blir. Det samme kunne vi gjort for forbruksskatten: Kjøper du lite, får du en lav skattesats på forbruket ditt, men jo mer du kjøper, jo høyere skattesats. Skatteetaten regner ut forbruket ditt ved å trekke fra hvor mye du har spart i løpet av et år på inntekten din.

Foruten å redusere det generelle forbruket, og redusere andre uheldige skatter, vil en progressiv forbruksskatt også kunne redusere et usunt våpenkappløp på forbrukssiden. Som Robert Frank påpeker i boka «*The Darwin Economy*», er det en stor del av forbruket vårt som tilpasses andres forbruk. Når vi ser at vennene våre kjøper enda større leiligheter, så føler vi behov for å gjøre det samme. Hvis de andre foreldrene i klassen skjømmer bort barna, er det vanskelig å la være å følge etter.

MED EN PROGRESSIV forbruksskatt er det håp om at vi vil kutte ned på det mest unødvendige forbruket. De godene vi absolutt trenger, vil det være lav skattesats på. Men jo mer luksupreget forbruket vårt blir, jo høyere skatt møter vi.

Det bør få oss til å tenke oss om to ganger. Og i den grad rikinger absolutt skal bygge enda en etasje til på Bygdøy-villaen sin, skal de få lov til det. Men det kan innebære en 100 prosent skatt på toppen av markedsprisen.

En annen fordel med en progressiv forbruksskatt, er at den kan være et svært effektivt virkemiddel til å utjevne svingninger i økonomien. I dag bruker vi mer eller mindre penger over statsbudsjettet for å stimulere eller kjøle ned økonomien. Men slikt virker tregt og kan dermed ende med å forsterke, snarere enn å motvirke, trendene i økonomien. Det kan også lett utnyttes av interessegrupper for å få mer støtte over statsbudsjettet, snarere enn at pengene brukes for å få hjula i gang.

DERFOR ER DET sentralbankens rentepolitikk som er det primære virkemiddelet for å holde kontroll på konjunktorene. Men nå som rentene er lave, fungerer ikke det like effektivt. Og strategien med å gi såkalte kvantitative lettelser, slik

en har forsøkt i USA og EU etter finanskrisen, virker mer som en gavepakke til de rikeste enn effektivt motkonjunkturpolitikk.

Den progressive forbruksskatten kan derimot effektivt settes på vent en periode, hvor en gir klar beskjed om at den vil gjeninnføres etter en på forhånd fastsatt periode. Siden det vil fungere som et

tidsbegrenset tilbud på forbruksvarer, er det grunn til å forvente at det vil oppmuntre til en opprettholdelse av forbruket.

For noen vil det kanskje til og med være aktuelt å øke forbruket for å få på plass noen lenge etterlengtede møbler. Det vil sette økonomien i gang igjen.

En progressiv forbruksskatt kan dermed finansiere velferdsstaten, redusere kjøpepresset, redusere klimautslippene og redusere svingninger i økonomien. Hva venter vi på?

«DET ER EN STOR DEL AV FORBRUKET VÅRT SOM TILPASSER ANDRES FORBRUK.»

KJETIL ROLNESS
Sosiolog, forfatter og foredragsholder

AKSEL BRAANEN STERRI
Statsviter og stipendiat i filosofi, UiO

AAGE BORCHGREVINK
Forfatter og kritiker

IDA JACKSON
Forfatter og skribent

KNUT NÆRUM
Forfatter og sann

MARTE MICHELET
Forfatter og skribent

CATHRINE SANDNES
Sjefredaktør for sakprosa på Gyldendal

FLU HARTBERG
Illustratør